

MARIANNE CRONIN

The cover features several yellow roses and green leaves scattered around the title. One large, fully bloomed yellow rose is on the left side, partially overlapping the word 'Šimtas'. Another yellow rose is on the right side, overlapping 'Margo' and 'metų'. There are also several green leaves and a small yellow rose bud interspersed throughout the design.

Šimtas Lėnės ir Margo metų

Šviesi ir graudi gyvenimo,
meilės ir draugystės istorija.
Publishers Weekly

baltos lankos

Marianne Cronin

Šimtas Lenės ir Margo metų

romanas

Iš anglų kalbos vertė Emilija Visockaitė

baltos lankos

Lenė

Išgirdusi kalbant apie terminalą, pirmiausia pagalvoju apie oro uostą.

Matau erdvią registracijos salę aukštomis lubomis ir stiklinėmis sienomis, darbuotojus vienodomis uniformomis, pasirengusius patikrinti mano pavardę ir skrydžio informaciją, pasiteirauti, ar pati susikroviau lagaminus ir ar keliauju viena.

Įsivaizduoju keleivius, tuščiais veidais spoksančius į švieslentes, besiglėbesčiuojančias šeimas, prisiekinėjančias netrukus vėl susitikti. Ir tarp jų matau save, švieslentėje pasitikrinu skrydžio kryptį, mano lagaminas poliruotomis grindimis rieda taip lengvai, tarsi sklęščiau.

Turiu pati save sustabdyti ir priminti, kad aš visai ne tokiame terminale.

Pastaruuju metu jie pradėjo sakyti „gyvenimą ribojanti“. „Gyvenimą ribojančios būklės vaikai ir jaunuoliai...“

Slaugytoja tą žodį ištaria švelniai, pasakodama, kad liginė dabar siūlo konsultacijas jauniems „terminalinės būklės“ pacientams. Tada užsikerta ir išrausta.

– Atleisk, turėjau galvoje „gyvenimą ribojančios“.

Ar aš norėčiau užsirašyti? Konsultantė galėtų ateiti prie mano lovos arba aš galėčiau nueiti į paauglių konsultacijų

kabineta. Ten dabar yra net televizorius. Galimybės atrodo be-
ribės, bet terminas man ne naujas. Oro uoste praleidau dau-
gybę dienų. Metų.

Ir vis dar niekur neišskridau.

Akimirką stebiu apverstą gumini laikroduką, prisegtą
prie kišenėlės slaugytojai ant krūtinės. Jai kvėpuojant laikro-
dis siūbuoja.

– Gal tave užrašyti? Konsultantė tikrai labai miela.

– Ačiū, bet ne. Aš dabar užsiimu savo pačios sugalvota
terapija.

Ji susiraukia ir krypteli galvą į šoną.

– Ar tikrai?

Lenė ir kunigas

Nuėjau susitikti su Dievu, nes čia tai vienas iš nedaugelio užsiėmimų. Kai žmogus miršta, sakoma, kad Dievas jį pasišaukė, tad pamaniau – prisistatysiu iš anksto, kad paskui nebereikėtų. Be to, girdėjau, kad tikinčiuosius privaloma įleisti į ligoninės koplyčią, o aš tikrai nepraleisiu progos ir aplankyti nematytą erdvę, *ir dar* susitikti su Visagaliu.

Nematyta slaugytoja vyšnių raudonumo plaukais paėmusi mane už parankės nusivedė merdinčiųjų ir mirstančiųjų koridoriais. Godžiai rijau kiekvieną naują reginį, kiekvieną naują kvapą, kiekvieną praslenkančią nederančią pižamą.

Turbūt galima sakyti, kad mano santykiai su Dievu sudėtingi. Mano supratimu, jis lyg stebuklingas kosminis šulinys. Esu jo šio bei to prašusi, ir keletą kartų jis mano norus išpildė. Kitais kartais sulaukiau tylos. O pastaruoju metu man ėmė atrodyti, kad gal visus tuos kartus, kai *manydavau*, jog Dievas tyli, jis tiesiog tyliai kraudavo man į kūną visokias nesąmones, paslapčiomis keršydamas už tai, kad drįsau kažko iš jo reikalauti. Tą užkastą lobį atradau tik po daug metų.

Kai pasiekėme koplyčią, nelikau sužavėta. Tikėjauosi elegantiškos gotikinės arkos, o stovėjau priešais sunkias medines

duris su kvadratiniais matinio stiklo langais. Kam gi Dievui reikėtų matinių langų? Kuo jis ten užsiima?

Kitapus durų mudvi su slaugytoja panirom į tylą.

– O, – tarė jis, – labas!

Jam buvo apie šešiasdešimt, vilkėjo juodas kelnes ir juodus marškinius balta apykakle. Ir atrodė taip, lyg šią akimirką nė negalėtų būti laimingesnis.

Pasisveikinau iškilmingai.

– Jūsų kilnybe.

– Čia Lenė... Pitera? – Naujokė atsisuko į mane pasitikslinti.

– Peterson.

Ji paleido mano ranką ir tyliai pridūrė:

– Ji iš Gegužės palatos.

Švelniau nė negalėjo pasakyti. Turbūt jautė pareigą įspėti, nes tas jau džiūgavo kaip vaikas, Kalėdų rytą gavęs dideliu kaspinu perrištą traukinuką, o iš tiesų jos teikiama dovana buvo sugedusi. Panorėjęs jis gali jos imtis, bet ratukai jau vos laikosi ir traukinukas turbūt nebesulauks kitų Kalėdų.

Suėmiau už savo lašelinės vamzdelio, prijungto prie lašelinės stovo, ir žengiau jo link.

– Grįšiu po valandos, – tarė man naujokė slaugytoja, pasakė ir dar kažką, bet nebesiklausiau.

Žvelgiau viršun, iš kur sklido saulės šviesa, mano rainelėse žėravo visi įmanomi rožiniai ir purpuriniai atspalviai.

– Gražus langas? – paklausė jis.

Rudo stiklo kryžius iš už altoriaus nušvietė visą koplyčią. Nuo kryžiaus į šonus driekėsi violetinio, purpurinio, alyvino ir rožinio stiklo spinduliai. Visas langas tartum liepsnojo. Šviesa mirguliavo ant kilimo, klauptų ir mūsų kūnų.

Stovėdamas šalia jis kantriai laukė, kol būsiu pasirengusi atkreipti į jį dėmesį.

– Malonu susipažinti, Lene, – tarė. – Aš Arturas.

Pakratė man ranką ir sugebėjo nekrūptelėti pirštais palietęs tą vietą, kur lašelinė įsiraususi po oda.

– Nori prisėsti? – pasiteiravo mostelėdamas į tuščias klaupų eiles. – Labai malonu su tavim susipažinti.

– Jau sakėt.

– Tikrai? Atleisk.

Atsiridenau paskui save lašelinės stovą ir pasiekusi suolą tvirčiau susijuosiau chalata.

– Gal galit perduot Dievui, kad atsiprašau dėl pižamos? – paklausiau sėsdamasi.

– Ką tik pati jam pasakei. Jis visada klausosi, – tarė tėvas Arturas sėsdamasis šalia. Pakėliau akis į kryžių. – Tai sakyk, Lene, kas tave šiandien atvedė į koplyčią?

– Svarstau, ar pirkti naudotą BMW.

Nežinodamas, kaip reaguoti, nuo gretimo klapto jis pasiėmė Bibliją, pervertė nežiūrėdamas į puslapius ir vėl padėjo į vietą.

– Kaip matau... ee, tau patinka langas.

Linktelėjau.

Pauzė.

– Ar jums būna pietų pertrauka?

– Atsiprašau?

– Tiesiog įdomu, ar užrakinat koplyčią ir einat su visais į valgyklą, ar galit pavalgyti čia?

– Aš... na...

– Paprasčiausiai atrodo įžūloka imti pertraukėles, kai iš esmės visa jūsų diena yra viena ilga pertrauka.

- Pertrauka?
- Na, sėdėjimo tuščioje bažnyčioje juk nepavadinsi juodu darbu?
- Čia ne visad taip ramu, Lene.
- Pažvelgiau į jį suabejojusi, ar neižeidžiau, bet taip ir nesupratau.
- Šeštadieniais ir sekmadieniais vyksta mišios, trečiadieniais popiet – Biblijos skaitymai vaikams, o ir lankytojų sulaukiu daugiau, nei galėtum pamanyti. Ligoninės baugina – norisi atitrūkti nuo gydytojų ir slaugytojų.
- Vėl ėmiau tyrinėti vitražinį langą.
- Taigi, Lene, kodėl šiandien čia atėjai?
- Ligoninės baugina, – tariau. – Norisi atitrūkti nuo gydytojų ir slaugytojų.
- Lyg ir išgirdau, kaip jis prunkštelėjo.
- Norėtum, kad palikčiau tave vieną? – paklausė jis, bet neatrodė įsižeidęs.
- Nebūtinai.
- Norėtum pasikalbėti apie ką nors konkretaus?
- Nebūtinai.
- Tėvas Arturas atsiduso.
- Norėtum išgirsti apie mano pietų pertrauką?
- Taip, prašyčiau.
- Pietauju nuo pirmos iki pirmos dvidešimt. Valgau trikampėliais supjaustytą batoną su kiaušiniu ir pipirnėmis – sumuštinį man paruošia ponias Hil. Už tų durų turiu kabinetą, – jis parodė pirštu, – užtrunku penkiolika minučių valgydamas sumuštinį ir penkias gerdamas arbatą. Tada vėl grįžtu čia. Bet kopolyčia visada atrakinta, net kai būnu savo kabinete.
- Jie jums už tai moka?

– Niekas man nemoka.

– Tai iš ko nusiperkat visus tuos kiaušinius ir batoną?

Tėvas Arturas nusijuokė.

Kurį laiką sėdėjome tylėdami, tada jis vėl prakalbo. Kaip kunigas, jis nelabai pratęs prie tylos. Maniau, kad tyla suteiktų galimybę pasireikšti Dievui. Bet tėvas Arturas, rodos, ja nesimėgavo, tad mudu pasišnekėjome apie jo namų tvarkytoją poniją Hil, kuri visada, kad ir kur atostogautų, atsiunčia atvir-laiškį, o grįžusi išžvejoja tuos atvirukus iš jo popierių krūvos ir prilipina prie šaldytuvo. Pasišnekėjome apie tai, kaip elektros lemputės pakeičiamos dėl šviesos už vitražinio lango (koplyčios gale yra slaptas koridorius). Pasišnekėjome apie pižamas. Kai naujokė slaugytoja atėjo manęs parsivesti, jis atrodė pavargęs, bet vis tiek pakvietė vėl čia apsilankyti.

Vis dėlto, manyčiau, jis nustebo, kai rytojaus popietę aš vėl pasirodžiau – su nauja pižama ir nebepririšta prie savo lašelinės. Vyriausiosios slaugytojos Džekės nesužavėjo mano idėja eiti ten antrą dieną iš eilės, bet aš atlaikiau jos žvilgsnį ir plonu balseliu pratariau: „Man tai labai svarbu.“ Kas gi pasakys „ne“ mirštančiam vaikui?

Džekei iškvietus palydą, pasirodė Naujokė. Toji vyšnių raudonumo plaukais, jų derinys su mėlyna uniforma rėžė akį. Gegužės palatoje ji dirbo vos kelias dienas ir nervinosi, ypač prie oro uosto vaikų, trokšdama bent kokio pagyrimo. Mums žingsniuojant koridoriu koplyčios link, pasakiau, kad ji pui-ki palydovė. Manau, jai buvo malonu.

Koplyčioje vėl buvo tik tėvas Arturas, ant savo juodo kos-tiumo užsivilkęs ilgą baltą rūbą jis sėdėjo ir skaitė. Ne Bibliją, o A4 lapo dydžio pigiai įrištą knygą blizgiu laminuotu viršeliu.

Kai Naujokė atidarė duris ir aš dėkinga paskui ją įžengiau vidun, Arturas ne iš karto atsisuko. Naujokė už mūsų paleido duris, joms trinktelėjus jis atsigrėžė, užsidėjo akinius ir nusišypsojo.

– Pastoriau, eee... Dvasininke? – Naujokė užsikirto. – Ji, ee, Lenė norėjo valandą pabūti čia. Neprieštarausite?

Arturas užvertė ant kelių gulinčią knygą.

– Tikrai ne, – tarė jis.

– Ačiū, ee, vikare?.. – pasakė Naujokė.

– Tėve, – sušnibždėjau.

Ji nusiviepė raudonuodama – skruostai dabar nederėjo prie plaukų, – o tada išėjo nepratarusi daugiau nė žodžio.

Mudu su tėvu Arturu susėdom ant to paties suolo. Vitražo spalvos atrodė taip pat nuostabiai kaip ir vakar.

– Vėl tuščia, – tariau.

Balsas nuaidėjo. Tėvas Arturas nieko neatsakė.

– Ar seniau būdavo daugiau žmonių? Na, kai žmonės buvo religingesni.

– Čia *visai* ne tuščia, – tarė jis.

Pažvelgiau į jį.

– Be mūsų, čia daugiau nieko nėra.

Akivaizdu, kad jis nepajėgia pripažinti tiesos.

– Suprantu, jei nenorit apie tai kalbėti, – pasakiau. – Tikrai labai nemalonu. Tarsi būtumėt surengęs vakarėlį, į kurį niekas neatėjo.

– Taip manai?

– Taip. Tik pažiūrėkit, sėdit čia apsilvilkęs savo geriausią išeiginę baltą suknelę, išsiuvinėtą vynuogėmis ir kitais dalykais, ir...

– Čia sutana. Ne suknelė.

– Gerai, sutana. Tai štai, sėdit čia su savo išeigine *sutana*, stalias padengtas pietums...

– Ten altorius, Lene. Ir ant jo ne pietūs, o Komunija. Kristaus duona.

– Ir ką, jis nemėgsta dalintis?

Tėvas Arturas žvilgtelėjo į mane.

– Ji skirta sekmadienio mišioms. Aš pietums nevalgau šventos duonos ir nepietauju prie altoriaus.

– Suprantama, juk valgot kiaušinių su pipirėmis savo kabinete.

– Būtent, – tarė pradžiugęs, kad įsidėmėjau.

– Taigi viską esat paruošęs vakarėliui. Štai muzika... – Parodžiau į kampe pastatytą varganą magnetofoną ir tvarkingą kompaktinių diskų krūvelę. – O ten pilna vietos visiems susėsti. – Parodžiau į tuščių klauptų eiles. – Bet niekas neateina.

– Į mano vakarėlį?

– Būtent. Visą dieną, kiekvieną dieną jūs rengiate Jėzaus vakarėlį ir niekas neateina. Turėtų būti siaubinga.

– Tai... hm... Na, galima ir taip galvoti.

– Atleiskit, jei dar labiau nuliūdinau.

– Visai nenuliūdinau, bet iš tikrųjų čia ne vakarėlis, Lene. Čia šventa vieta.

– Žinoma. Ne, aš žinau, tik noriu pasakyti, kad suprantu, kaip jaučiatės. Kartą rengiau vakarėlį – man buvo aštuoneri, buvau ką tik persikrausčiusi iš Švedijos į Glazgą. Mama pakvietė visus mano bendraklasius, bet beveik niekas neatėjo. Tiesa, mamos anglų kalba tada dar buvo gana prasta, tad yra tikimybė, kad visi tiesiog nuėjo ne tuo adresu ir stypsojo ten su

dovanomis ir balionais laukdami vakarėlio. Bent jau taip save tuo metu guodžiau.

Nutilau.

– Tęsk, – tarė jis.

– Taigi, sėdėdama ant vienos iš mamos ratu sustatytų valgomąjo kėdžių ir laukdama bent ko nors pasirodant, jaučiausi siaubingai.

– Apgailestauju, kad taip nutiko, – pasakė jis.

– Tai tą ir sakau. Žinau, kaip liūdna, kai niekas neateina į tavo vakarėlį. Tiesiog norėjau pasakyti, kad apgailestauju. Ir, manau, neturėtumėt to neigti. Problemos neišspręsite iš pradžių jos nepripažinęs.

– Bet čia *visai* ne tuščia, Lene. Juk tu esi čia. Ir *Dievo* dvasia yra čia.

Pašnairavau į jį.

Jis pasimuistė.

– Be to, negalima juoktis iš trupučio vienatvės. Čia ne tik šventa, bet ir susikaupimo vieta. – Jis žvilgtelėjo į vitražą. – Man patinka su ligoniais kalbėtis akis į akį, tada galiu jiems skirti visą savo dėmesį, ir nesupyk, Lene, bet, man regis, Dievas norėtų, kad kaip tik tau skirčiau visą savo dėmesį.

Šitai mane prajuokino.

– Prisimčiau jūsų pietus, – tariau. – Ar šiandien vėl valgėt kiaušinių su pipirnėmis?

– Taip.

– Ir kaip?

– Skanumėlis, kaip visada.

– O poniai?..

– Hil, poniai Hil.

– Ar pasakojot poniai Hil apie mūsų pokalbį?

– Nepasakojau. Viskas, ką man sakai, yra konfidencialu. Dėl to žmonėms čia ir patinka. Jie gali išsakyti, kas guli ant širdies, ir nesijaudinti, kad kas nors sužinos.

– Tai čia jau išpažintis?

– Ne, bet jei norėtum atlikti išpažintį, mielai padėčiau jai pasiruošti.

– Tai kas čia, jei ne išpažintis?

– Kas tik panorėsi. Ši koplyčia tam ir yra, kad taptų tuo, ko tau reikia.

Apžvelgiau tuščių klauptų eiles, skaitmeninį pianiną, nuo dulkių užklotą rusvu audeklą, skelbimų lentą su prismeigtu Jėzaus atvaizdu. Jei ši vieta galėtų būti bet kuo, ko aš iš jos norėčiau?

– Norėčiau, kad čia būtų atsakymų erdvė.

– Tebūnie.

– Argi? Argi religija išvis kada nors atsako į klausimą?

– Lene, Biblija moko, kad Kristus mums gali parodyti atsakymą į *kiekvieną* klausimą.

– Bet ar ji gali atsakyti į konkretų klausimą? Sąžiningai? Ar galit man atsakyti neaiškindamas, kad gyvenimas yra kupinas paslapčių ar kad Dievo keliai nežinomi, ar kad atsakymai, kurių ieškau, ateis su laiku?

– Kodėl gi tau neištarus savo klausimo, ir mes drauge pamėginsim suprasti, kaip Dievas gali padėti rasti atsakymą?

Atsilošiau, suolas sugirgždėjo. Garsas nuaidėjo per koplyčią.

– Kodėl aš mirštu?